

PŘEHLED JUDIKATURY

Žaloba, její náležitosti a vady

Sestavil
KAREL SVOBODA

PŘEHLED JUDIKATURY

Žaloba, její náležitosti a vady

PŘEHLED JUDIKATURY

Žaloba, její náležitosti a vady

sestavil
Karel Svoboda

JUDIKATURA

Vzor citace: Svoboda, K.: Přehled judikatury. Žaloba, její náležitosti a vady. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 259.

Právní stav citované judikatury byl uzavřen ke dni 1. 1. 2011.

© Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011

ISBN: 978-80-7357-649-3

Všechny naše publikace si můžete objednat na adrese:
Wolters Kluwer ČR, a. s., U nákladového nádraží 6, 130 00, Praha 3
tel.: 246 040 400, fax: 246 040 401, e-mail: obchod@wkcr.cz, www.wkcr.cz

PŘEHLED JUDIKATURY

Žaloba, její náležitosti a vady

Úvodem	11	22. Žalobní nesprávnost znamenající nenaplněnou podmínku řízení	32
Seznam zkratk	12		
I. OBECNĚ K ŽALOBĚ	13	C. Následky podání vadného návrhu na zahájení řízení	34
A. Obecné náležitosti žaloby	13	23. Hmotněprávní následky vadné žaloby	34
1. Zkoumání pravomoci soudu při neodstraněných vadách žaloby	13	24. Prekludující nárok uplatněný vadnou žalobou	35
2. Funkční příslušnost k rozhodnutí o žalobě	14	25. Výpověď jako součást žaloby	35
3. Výklad a posuzování procesních úkonů účastníka ze strany soudu	14	26. Následek vad žaloby ve vztahu k jednání soudu	36
4. Omyl v projevu vůle účastníka při formulaci procesního úkonu	15	27. Vady žaloby a jejich vliv na rozsudek pro uznání	37
5. Vadné označení procesního úkonu účast- níkem	16	28. Upřesnění žaloby v odvolacím řízení a jeho vliv na možnost podat dovolání	37
6. Zákonné náležitosti žaloby	17	D. Vázanost soudu žalobou	39
7. Nedílnost žaloby – náhled Ústavního soudu	18	29. K vázanosti soudu žalobním návrhem v případě tzv. širšího vypořádání podílového spoluvlastnictví	39
8. Nepřehledná žaloba	19	30. Použití jiných slov při formulaci rozsudečného výroku	40
9. Posuzování nároků se samostatným skutkovým základem	20	II. OZNAČENÍ ÚČASTNÍKŮ	41
10. Podstata hlavní intervence	21	A. Obecně k označení účastníků	41
11. Chybějící plná moc k podání žaloby	22	31. K identifikaci účastníka řízení	41
12. Omezená plná moc a oprávnění disponovat se žalobou	23	32. Nedostatečné označení účastníka řízení	41
13. Chybějící podpis	23	33. Míra povinné součinnosti soudu směřující ke zjištění identifikačních znaků (bydliště) žalovaného	42
14. Odstranění vady podání spočívající v chybějícím podpisu	24	34. Vliv okolností případu na poučení o nesprávném označení žalobce	43
15. Neoznačí-li žalobce důkazy k prokázání žalobních tvrzení	25	35. K potřebě označit účastníka přesněji než uvádí zákon – náhled soudobé judikatury	44
16. Procesní nástupnictví a vady žaloby	26	36. K potřebě označit účastníka presněji než uvádí zákon – náhled prvorepublikové judikatury	45
17. Záměna účastníků, je-li předmětem řízení i vzájemná žaloba	27	37. K odlišení mezi vadou žaloby a označením účastníka bez právní subjektivty	46
18. Přípustnost dovolání, došlo-li ke zrušení prvoinstančního rozsudku pro vady žaloby	27		
19. Vady návrhu na nařízení exekuce	28		
20. Námitka relativní neplatnosti a její vztah k žalobě	29		
B. Vady žaloby a jejich vztah k nenaplněným podmínkám řízení	31		
21. Vady žaloby versus nenaplněná podmínka řízení	31		

38. Neexistující žalovaný – náhled Ústavního soudu	47	C. Označení obce	68
39. Způsob a rozsah poučení soudu, je-li žalován nonsubjekt – náhled Ústavního soudu	48	58. Označení obce jako účastníka řízení	68
40. Neexistující žalovaný – aktuální náhled Nejvyššího soudu	49	59. Žaloba směřovaná vůči orgánu obce (obecnímu úřadu)	68
41. Je-li za účastníka označen subjekt, který zanikl před podáním žaloby	50	D. Označení právnické osoby soukromého práva	70
42. Trvá-li žalobce na vadném označení žalovaného	51	60. Označení obchodní firmy a sídla (dříve obchodního jména) právnícké osoby	70
43. Nesprávně označený žalobce	52	61. Smísení firem dvou různých právníckých osob	71
44. Ztráta procesní způsobilosti po sepsu žaloby, ale před jejím podáním	53	62. Změna obchodního jména (nyní firmy), kterou žaloba nereflektovala	71
45. Neznámé bydliště (sídlo) účastníka	54	63. Označení účastníka, který je organizační složkou mající procesní subjektivitu	72
46. Nerozlučné procesní společenství na straně žalované	55	64. Označení účastníka ve sporu týkajícím se odštěpného závodu	73
47. Je-li příčinou nesouladu při uvedení žalovaného nesjednocená judikatura týkající se pasivní legitimace žalovaných	56	65. Jsou-li žalovány dva odštěpné závody téže právnické osoby	74
48. Nesprávně označení účastníků v žalobě „o zmatečnost“ a „o obnovu“	56	66. Prolnání údajů fyzické a právnické osoby v označení účastníka řízení	75
49. Neoznačený věřitel v řízení o úschovách	57	67. Vyplyvá-li nesprávné označení žalovaného z nesrovnalosti v obchodním rejstříku	76
50. Směřuje-li žaloba vůči dlužníku, který je v konkursu	58	68. K použití jiného typu písma a jiné zkratky právní formy v označení účastníka	77
B. Označení státu	60	E. Označení fyzické osoby	79
51. K náležitostem označení státu – obecně	60	69. Nesprávně uvedené rodné číslo	79
52. Specifika odstraňování vad v označení žalovaného, je-li jím stát	61	70. Neznámé bydliště účastníka a ustanovení opatrovníka	79
53. Je-li žalován stát bez uvedení správné organizační složky	62	71. „Neznámý dědic“ na straně žalované	80
54. Uvede-li žalobce nesprávnou organizační složku státu	63	72. Nejistý okruh dědiců původního dlužníka	81
55. Je-li žalována jen organizační složka státu	65	73. Označení správce konkursní podstaty (insolvenčního správce)	82
56. Zjevné směšování organizační složky státu se státem samotným	65	III. VYLÍČENÍ SKUTKU	85
57. Nesprávně označený stát v návrhu na nařízení exekuce	66	A. Základní pravidla. Definice skutku v procesním smyslu	85
		74. Základní skutkové vylíčení	85

75. Totožnost skutku	86	97. Tvrzení naléhavého právního zájmu v řízení o ochranu osobnosti	110
76. Totožnost skutku vymezená skrze jednání a skrze následek	87	98. Skutkové vyličení týkající se souboru věcí	111
77. Absence skutečností, z nichž lze dovo- dit naplnění podmínek řízení	89	99. Příslušenství pohledávky jako samostatný nárok	112
78. Popis skutku skrze právní hodnocení	89	100. Vyličení skutkových okolností nutných k vydání platebního rozkazu	112
79. Nedostatky skutkových vyličení vyplývající z nesprávného právního posouzení situace	91	101. Skutková vyličení nutná pro vydání rozsudku pro uznání I	113
80. Rozpor mezi celkovým požadavkem a vymezením dílčích nároků	92	102. Skutková vyličení nutná pro vydání rozsudku pro uznání II	114
81. Nekonkrétní výpočet žalované částky	93	103. Skutková tvrzení pro účely vydání rozsudku pro zmeškání	115
82. Požadavek uplatněný na základě dvou navzájem protichůdných důvodů	94	104. Vyličení rozhodných skutečností ve směnečné žalobě	116
83. Vyličení jednání spočívajícího v pokračující typově shodné činnosti	95	IV. ŽALOBNÍ PETIT	117
84. Míra určitosti skutkových tvrzení při požadavku na plnění z rámcové dohody	96	A. Obecné požadavky na žalobní petit	117
85. Rozpor mezi žalobním tvrzením a přiloženými důkazy	97	105. Požadavky na vykonatelnost žalobního požadavku	117
86. Vyličení skutku odkazem na listiny přiložené k žalobě	97	106. Nesprávně zvolený způsob ochrany práva	118
87. Skutkové vyličení odkazem na přiložené listiny	98	107. Nesprávně zvolený žalobní petit	119
88. Odkaz na trestní spis	99	108. Nesoulad mezi hmotným právem a žalobním petitem	120
89. Meze možností vyličit skutek odkazem na listinu	100	109. Poučovací povinnost soudu při zjištění nesouladu petitu s hmotným právem	121
90. Konkurence mezi žalobními tvrzeními a odkazem na listiny ...	102	110. Logický rozpor mezi skutkovým tvrzením a petitem	122
91. Vyličení skutku odkazem na listiny, které žalobce k žalobě nepřiložil ...	103	111. Žalobní petit formulovaný odkazem na přiložené listiny ...	122
92. Nepravdivá skutková tvrzení	103	112. Žalobní petit, do něhož je vložena nevyřešená předběžná otázka ...	124
B. Specifické případy	105	113. Výše plnění ponechaná na úvaze soudu	124
93. Míra určitosti skutkových tvrzení při požadavku plnění vycházejícího z pracovněprávního vztahu	105	114. Poučení o synallagmatickém charakteru závazku	125
94. Ke skutkovému vymezení společného jmění manželů	106	115. Formulace žalobního petitu u negativních žalob	126
95. Skutková tvrzení týkající se nároku na zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu	107	116. K obecnému vymezení příslušenství jistiny	127
96. Absence tvrzení naléhavého právního zájmu na určovací žalobě	109	117. Formulace příslušenství jistiny „do zaplacení“	128

118. Specifikace úroků z prodlení týkajících se pohledávek, které se staly splatnými v době od 28. 4. 2005 do 30. 6. 2010 . . .	129	138. Vada žaloby spočívající v uvedení nesprávné výměry pozemku	153
119. Petit žaloby na plnění směřující do budoucna	130	139. Modifikace žaloby z vydání na vyklizení nemovitosti	154
120. Vymezení nároků vícero žalobců	131	140. K formulaci žalobního petitu, týkajícího se emisí ze sousedního pozemku	155
121. Dodatečné vynětí alternativního žalobního petitu	132	141. Vymezení pojmu „stavba“	156
122. Podstata eventuálního žalobního petitu	133	142. Rozpor mezi údaji v žalobním tvrzení a v žalobním petitu týkající se vymezení stavby	157
123. Následky petitu formulovaného jako <i>alternativa facultas</i>	134	143. K označení stavby prostřednictvím pozemku, na němž je postavena	157
124. K otázce dodatečného vyhovění <i>alternativě facultas</i>	135	144. Specifikace věcného břemene . . .	158
125. Podmíněný žalobní petit	136	145. Náležitosti návrhu na soudní prodej zástavy	160
126. Formulace žalobního petitu ve sporu a aktiva a pasiva dědictví (§ 175k odst. 2 o. s. ř.)	138	146. Žalobní petit týkající se určení práva na oddělené uspokojení	162
B. Součinnost soudu při nedostatku informací na straně žalobce	140	147. Formulace žalobního petitu ve sporu a aktiva a pasiva dědictví (§ 175k odst. 2 o. s. ř.)	162
127. Vymezení plnění, jež není žalobce schopen definovat – náhled Ústavního soudu	140	148. Výkon rozhodnutí: Označení peněžního ústavu a čísla účtu peněžního ústavu	163
128. Vymezení plnění, jež není žalobce schopen definovat – náhled Nejvyššího soudu	141	149. K označení správních rozhodnutí, mají-li být přezkoumána soudem	164
129. K vymezení věci, kterou nelze beze zbytku popsat	142	V. SOUČINNOST SOUDU PŘI ODSTRAŇOVÁNÍ VAD ŽALOBY	167
130. K vymezení věci druhově určené	144	150. Forma výzvy k odstranění vad žaloby. Její použití v řízení před správním soudem	167
C. Specifické situace	146	151. Okamžik posuzování vad návrhu na zahájení řízení	167
131. Nevyčíslená škoda	146	152. Obsah výzvy k odstranění vad žaloby (§ 43 odst. 1 o. s. ř.)	168
132. Specifikace náhrady škody uplatněné vůči oprávněnému . . .	146	153. Posuzování vad podání ve vztahu k typu a stádiu probíhajícího řízení	169
133. Obsah žalobního petitu v řízení na ochranu osobnosti	147	154. Nekonkrétní nebo zavádějící výzva k odstranění vady žaloby	170
134. Požadavek na dodržování smlouvy jako celku	148	155. Právnícká terminologie užitá ve výzvě k odstranění vad žaloby adresované neprávnickovi	171
135. Podmínky pro úspěch žaloby na vydání plnění z neplatné smlouvy	148	156. Zvýrazněná slova zákona ve výzvě dle § 43 odst. 2 o. s. ř.	172
136. Petit žaloby na určení spoluvlastnictví k věci	150		
137. Petit znějící na vydání (vyklizení) části pozemku	152		

157. Odstraňování nesouladů v žalobě s ohledem na okolnosti případu . . .	173
158. Povinná součinnost soudu k odstranění vad žaloby	174
159. Odstraňování vad žaloby v právně nejasných věcech	175
160. Stanovení lhůty k odstranění vad a poučení o následcích	176
161. Pokládá-li odvolací soud žalobu za vadnou, ale z jiného důvodu . . .	176
162. Nepochopí-li účastník výzvu k odstranění vad podání	178
163. Činnost soudu směřující k odstranění vad žaloby v prvorepublikové judikatuře . . .	179
164. Adresát výzvy k odstranění vad žaloby	180
165. Vymezení účastníků řízení o odstranění vad žaloby	181
166. Dokdy lze odstranit vady žaloby. Náležitosti žaloby o výživné rozvedeného manžela	181
167. Předčasně podaná žádost o prodloužení lhůty k odstranění vad podání	182
168. Návrh na prodloužení lhůty k opravě a doplnění podání	183
169. Požádá-li žalobce o zástupce ještě před odstraněním vad žaloby	183
170. Pořádková pokuta při neodstraněných vadách žaloby	185
171. Náležitosti výzvy k odstranění vad vylučovací žaloby	185
172. Poučení o žalobě na uplatnění dědického práva v řízení o dědictví	186

VI. ZMĚNA ŽALOBY.

TOTOŽNOST SKUTKU PŘI ZMĚNĚ ŽALOBY

A. Úkony účastníků týkající se změny žaloby

173. Vady návrhu na změnu žaloby . . .	189
174. K interpretaci úkonu směřujícího k dispozici se žalobou	189
175. K potřebě odlišit zpětvzetí a změnu žaloby	190

176. Změna žaloby, bylo-li již rozhodnuto o jejím odmítnutí	190
177. Odvolání úkonu směřujícího ke zpětvzetí žaloby, zpětvzetí učiněné zástupcem	191
178. Podmíněné zpětvzetí návrhu na zahájení řízení	192
179. Ke změně žaloby v odvolání žalobce, jemuž bylo zcela vyhověno	193
180. Zpětvzetí žaloby po rozhodnutí odvolacího soudu	193
181. Zpětvzetí žaloby během insolvenčního řízení	194
182. Nový nárok uplatněný v odvolacím řízení, o němž nebylo rozhodnuto	195
183. Nesouhlas žalovaného se zpětvzetím žaloby	196
184. Důvody nesouhlasu se zpětvzetím během odvolacího řízení	197

B. Úkony soudu směřující k rozhodnutí o změně žaloby

185. Účinky nevyhovění návrhu na změnu žaloby	198
186. Nerozhodne-li soud o návrhu na změnu žaloby	199
187. K neprodlenému rozhodování o zpětvzetí žaloby	201
188. K nepřipuštění změny žaloby z důvodu hospodárnosti	202
189. Rozhodne-li soud o nepřipuštění změny žaloby až v rozsudku. Totožnost skutku	203
190. Změna žaloby připuštěná až v rozsudku	204
191. Rozsudek pro zmeškání na základě změněné žaloby, osamostatnění příslušenství	204
192. Usnesení, jímž soud bere na vědomí upřesnění žaloby	205
193. Odůvodnění usnesení o nepřipuštění změny žaloby	206
194. K výzvě s doložkou souhlasu podle § 104 odst. 4 o. s. ř.	207
195. K možnosti využití výzvy podle § 101 odst. 4 o. s. ř. při zjišťování stanoviska ke zpětvzetí žaloby	207

196. Poučení o změně žaloby pro případ, že žalobce nesprávně žaluje stát podle zákona č. 82/1998 Sb.	208
197. K náhradě nákladů řízení při částečném zpětvzetí žaloby	209
C. Problematika totožnosti skutku při rozhodování o změně žaloby	210
198. Totéž plnění na jiném skutkovém základě	210
199. Nová výpověď učiněná během řízení, právo žalovaného na reakci na změnu žaloby	211
200. Zdůraznění předběžné otázky jako předpoklad pro změnu žaloby	212
201. Změna právního posouzení skutkové situace	213
202. Změna právního důvodu jako důvod pro změnu žaloby – prvorepublikový náhled	214
203. Doplnění žaloby na základě poučení soudu podle § 118a odst. 2 o. s. ř.	216
204. Pochybnosti o záměru žalobce, uvádí-li nové skutečnosti, jež mohou odůvodnit další nárok	217
205. Doplnění dalšího skutkového důvodu pro vyhovění žalobě	218
206. Nové důvody pro vyslovení neplatnosti valné hromady	219
Výběr z ustanovení právních předpisů citovaných v textu	221
Přehled uveřejněných judikátů podle právních předpisů	230
Věcný rejstřík	251

PŘEHLED JUDIKATURY

Žaloba, její náležitosti a vady

sestavil
Karel Svoboda

Úvodem

Žaloba je základním procesním úkonem, který zahajuje sporné řízení a vymezuje jeho předmět. Proto je třeba jejím náležitostem věnovat zvýšenou pozornost. Z toho důvodu si dovoluujeme předložit nový přehled judikatury s názvem „Žaloba, její náležitosti a vady“.

Přehled judikatury sestává ze šesti kapitol. Do první z nich autor zařadil judikaturu věnovanou náležitostem žaloby v obecné rovině. V následujících třech částech lze nalézt rozhodnutí pojednávající podrobněji o nejpodstatnějších částech žaloby, a to o označení účastníků (2. kapitola), o skutkových vyličeních (3. kapitola) a o žalobním petitu (4. kapitola). Stranou pozornosti nezůstává ani judikatura zaměřená na součinnost soudu směřující k odstranění žalobních vad (5. kapitola). Závěrem autor zmínil nejpodstatnější rozhodnutí týkající se dodatečné dispozice se žalobou (6. kapitola). Publikace je pro přehlednost doplněna rejstříkem zákonných ustanovení a věcným rejstříkem.

Některé judikáty autor opatřil poznámkami týkajícími se teoretických základů, které souvisejí s řešenou problematikou. Z těchto odkazů, jakož i ze srovnání současné jurisprudence s prvorepublikovou judikaturou, lze vypožorovat, že náhledy na některá z témat souvisejících se žalobou se mění a vyvíjejí. Tento závěr se týká například otázky totožnosti skutku, míry přípustné součinnosti soudu směřující k odstranění vad žaloby nebo problematiky určitosti žalobního petitu. Zbývá dodat, že do novely občanského soudního řádu č. 30/2000 Sb. soudy řízení pro neodstranění vad žaloby zastavovaly. V současnosti se neuplná, nesrozumitelná nebo neurčitá žaloba odmítá (viz § 43 odst. 1, 2 o. s. ř.).

Redakce

Seznam zkratek

Zkratky užívané pro citované prameny:

ASPI JUD	označení judikátu v systému ASPI
PrRo	Právní rozhledy
R	Sbírka rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu (označení sp. zn.)
SbNS	Sbírka rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu
SbÚS	Ústavní soud ČR: Sbírka nálezů a usnesení, C. H. Beck Praha
SoJ	Soudní judikatura
SoRo	Soudní rozhledy

Zkratky užívané pro citované předpisy:

ex. řád	zák. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)
Listina	usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
obč. zák.	zákon č. 40/1994 Sb., občanský zákoník
obch. zák.	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
o. s. ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
Ústava	ústavní zákon č. 1/1993, Ústava České republiky

I. OBECNĚ K ŽALOBĚ

A. Obecné náležitosti žaloby

1. Zkoumání pravomoci soudu při neodstraněných vadách žaloby

§ 7, § 43 odst. 1, 2, § 79 odst. 1, § 103, § 104 odst. 1 o. s. ř.

Aby soud mohl zkoumat, zda je dána jeho pravomoc ve věci jednat a rozhodnout, musí podání obsahovat stanovené náležitosti a musí být srozumitelné a určité, aby bylo zřejmé, o jakou věc jde.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. 22 Cdo 245/2006
ASPI JUD166240CZ

Z odůvodnění:

Žalobci se mimo jiné domáhali, aby soud zřídil „za náhradu navrhovatelům věcné břemeno podzemní komunikační sítě na pozemcích navrhovatelů ve prospěch žalovaného.“

Okresní soud žalobce vyzval, aby doplnili chybějící náležitosti podání a odstranili jeho neurčitost tak, „že uvedou přesné znění návrhu na zřízení věcného břemene, a to koho věcným břemenem zatížit, ve prospěch koho má být zřízeno a v jakém rozsahu, co má být jeho obsahem (§ 43 odst. 1, 2 o. s. ř.)“. Žalobci ve stanovené lhůtě uvedli, že za žalovaného označují S. a. s., a že požadují, aby soud zřídil věcné břemeno vedení podzemní komunikační sítě na jejich pozemích ve prospěch žalovaného.

Soud prvního stupně ohledně požadavku na zřízení věcného břemene řízení zastavil s tím, že po právní moci usnesení bude spis postoupen k rozhodnutí příslušnému

telekomunikačnímu úřadu. Dospěl totiž k závěru, že ve věci zřízení věcného břemene na pozemcích žalobců pro stavbu telekomunikační sítě ze strany žalovaného není dána pravomoc soudu podle § 7 odst. 1 o. s. ř. Dlužno však dodat, že žalobci ještě předtím svůj požadavek na „zřízení věcného břemene“ ve prospěch žalovaného změnili tak, že žádají, aby žalovaný jejich pozemky vyklidil. Okresní soud změnu žaloby připustil. Krajský soud verdikt soudu prvního stupně, jímž bylo řízení zastaveno a věc postoupena telekomunikačnímu úřadu, jako věcně správné potvrdil.

Nejvyšší soud oba verdikty instančně podřízených soudů k dovolání žalobců zrušil. Konstatoval, že v daném případě soud prvního stupně žalobce vyzval k opravě a doplnění jejich podání postupem podle § 43 odst. 1 o. s. ř. Následně připustil změnu žaloby tak, že namísto zřízení věcného břemene se žalobci domáhají vyklizení nemovitostí (svých pozemků). Následně řízení pro nedostatek pravomoci soudů zastavil. Z takto popsaného průběhu řízení je zřejmé, že ačkoliv soud prvního stupně připustil změnu žaloby ze zřízení věcného břemene na vyklizení pozemků, přesto posuzoval pravomoc soudu ve věci zřízení věcného břemene, které však již žalobci nepožadovali. To přehlédl i odvolací soud.

Z uvedeného vyplývá, že aplikace § 7 odst. 1 a § 103 odst. 1 o. s. ř. odvolacím soudem nebyla správná, neboť otázku pravomoci soudu posuzoval ve vztahu k věci, která však po změně žaloby již nebyla předmětem řízení.

2. Funkční příslušnost k rozhodnutí o žalobě

§ 96 odst. 2, § 212 o. s. ř.

O žalobně je povolán jako první rozhodnout soud prvního stupně. Odvolací soud nemůže rozhodnout o věci samé, bylo-li odvolacímu přezkumu podrobeno rozhodnutí soudu prvního stupně, které nemá povahu rozhodnutí ve věci samé (např. usnesení týkající se příslušnosti, verdikt o pořádkovém opatření, o zastavení řízení). Je rovněž vyloučeno, aby odvolací soud vydal rozhodnutí, jímž se řízení končí, nemá-li tuto povahu přezkoumávané rozhodnutí soudu prvního stupně nebo není-li otázka ukončení řízení enunciatem odvoláním napadeného rozhodnutí alespoň řešena.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdon 970/96
SoJ 10/99, s. 390

Z odůvodnění:

Odvolací soud změnil rozhodnutí soudu prvního stupně, jímž bylo přerušeno řízení o vydání označených nemovitostí, a to tak, že řízení zastavil. Měl totiž za to, že soudy nemají pravomoc se věcí v této fázi zabývat.

Proti usnesení odvolacího soudu podali žalobci dovolání. Nejvyšší soud napadené usnesení odvolacího soudu o zastavení řízení zrušil. Mimo jiné poukázal na skutečnost, že na základě podaného odvolání se krajský soud měl a mohl zabývat pouze přezkumem napadeného rozhodnutí o přerušení řízení. Proto překročil svoji pravomoc, pokud usnesení soudu prvního stupně „změnil“ tak, že se řízení zastavuje. Rozhodnutí o přerušení řízení nemá povahu verdiktu, kterým se řízení končí. Proto odvolací soud nemohl k odvolání do tohoto usnesení řízení jako celek zastavit.

3. Výklad a posuzování procesních úkonů účastníka ze strany soudu

čl. 36 odst. 1 Listiny

§ 43, § 114b, § 153a, § 114a, § 114c o. s. ř.

I. Při posuzování případných vad a nedostatků v procesních podáních účastníků musí soudy dodržet stejná měřítká vůči oběma stranám sporu. Jestliže ve vztahu k jedné ze stran postupují s větší měrou vstřícnosti, porušují princip rovnosti zbraní.

II. Soudy nemohou provést takový výklad podání ze strany účastníka řízení, který z něho jednoznačně nevyplývá. Pokud o obsahu vyjádření existují pochybnosti, je úkolem soudu, aby je odstranil, a to doplňujícím dotazem nebo jiným vhodným opatřením.

Nález Ústavního soudu ze dne 17. 10. 2006, sp. zn. IV. ÚS 544/2005
SbUS 43/06, s. 159

Z odůvodnění:

Rozsudkem soudu prvního stupně byla žalované tzv. fiktivním rozsudkem pro uznání (při využití výzvy podle § 114b o. s. ř.) uložena povinnost zaplatit žalobci částku 40 297 Kč. Odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdil.

Ústavní soud ke stížnosti žalované oba rozsudky zrušil. Podle Ústavního soudu obecné soudy svým postupem porušily princip rovnosti zbraní, a to tím, že tvrzení žalované neposoudily se stejným důrazem jako tvrzení žalující strany. – V řízení zahájeném podáním žaloby dne 22. srpna 1997 vytkly soudy žalované nedodržení lhůty pro vyjádření se k žalobě, přičemž tuto výzvu soud prvního stupně vydal dne 16. prosince 2002, tedy po více než pěti letech od podání žaloby. Poté soud žalované

předestřel možnost použití procesního postupu, který nabyl účinnosti více jak tři roky po podání žaloby a tento institut soud skutečně použil, a to způsobem zjevně extrémním.

Ze spisu je totiž patrné, že stěžovatelka podala odpor, který, byť s jistým zpožděním, odůvodnila. Takovou skutečnost samu o sobě nelze považovat za uznání žaloby. Uznání žaloby nelze dovozovat ani ze skutečnosti, že od podání odporu uplynula lhůta přesahující pět let, než soud přikročil k přípravě ústního jednání. Je pravda, že stěžovatelka nesouhlas se žalobou neprezentovala důrazně, nicméně z obsahu jejího vyjádření, adresovaného soudu prvního stupně, je patrný. Takový, možná i nedůrazný nesouhlas však v žádném případě není možno považovat za souhlas či uznání závazku, jak v dané věci dovodily obecné soudy.

Pokud se soudu prvního stupně nejevilo vyjádření stěžovatelky ze 6. ledna 2003, učiněné ve smyslu ustanovení § 114a o. s. ř., dostatečné pro přípravu věci, nebyla vyloučena možnost postupu například podle ustanovení § 114c o. s. ř., tedy předvolání účastníků řízení a jejich zástupců. Takový postup by se nabízel zejména s ohledem na délku doby, která od podání žaloby uplynula. Postup, který obecné soudy v projednávání případě uplatnily, se Ústavnímu soudu jeví jako příliš formalistický.

4. Omyl v projevu vůle účastníka při formulaci procesního úkonu

§ 41 odst. 2, § 42 odst. 4, § 92, 95, 96, § 222a o. s. ř.

I. Každý procesní úkon je nutno posuzovat z objektivního hlediska, a to jest podle toho, jak byl navenek projeven, nikoliv podle toho, jestli mezi projeve-

ným procesním úkonem a vnitřní vůlí jednatelů je skutečný soulad. Ani podstatný omyl účastníka mezi tím, co procesním úkonem projevil, a tím, co jím projeviti chtěl, nemá na procesní úkon a jeho účinnost žádný vliv.

II. Občanský soudní řád nemá speciální ustanovení o obsahových a formálních náležitostech písemného zpětvzetí návrhu ve věci samé. I pro tento dispoziční úkon proto platí ustanovení § 42 odst. 4 o. s. ř. O zpětvzetí návrhu přitom půjde jen tehdy, když projev účastníka nezanechává pochybnosti o svém obsahu a smyslu.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1646/96
SoJ 9/97, s. 196

Z odůvodnění:

Odvolací soud rozhodl o tom, že připouští zpětvzetí žaloby a zároveň zrušil rozsudek soudu prvního stupně. Dospěl totiž k závěru, že podání žalobkyně, v němž píše, že „stahuje svoji žalobu jako neúčinnou o zaplacení nejmenší částky 70 824 Kč“, je procesním úkonem směřujícím k úplnému zpětvzetí žaloby.

Žalobkyně napadla usnesení krajského soudu dovoláním. Namítá, že její podání nebylo zpětvzetím žaloby. Z jejích souvisejících podání naopak vyplývá, že takový úmysl nikdy neměla.

Nejvyšší soud dovolání žalobkyně neshledal důvodným. – Z podání žalobkyně, které odvolací soud posoudil jako zpětvzetí žaloby, dovolací soud zjistil, že žalobkyně v něm vyjádřila nesouhlas s postupem zástupkyně žalované. Vyčítá jí, že neoprávněně zasahuje do řízení a ovlivňuje soud proti ní. Dále tvrdí, že žalovaná se svým „průbojným manželem“ dochází do domu, v němž

bydlí žalobkyně, a tyto časté návštěvy narušují klid a bezpečí v rodině žalobkyně. Tyto okolnosti žalobkyně označuje jako důvod pro „stažení žaloby“ („Proto stahuji svoji žalobu...“) V bezprostředně následující větě žalobkyně žádá, aby soud vydal rozsudek, kterým se manželovi žalované zakazuje vstup do domu, v němž bydlí žalobkyně.

Dovolací soud dovodil, že v případě procesních úkonů adresovaných soudu je podstatný jejich objektivní obsah, a to bez ohledu na to, zda se tento obsah shoduje se skutečnou vůlí jednajících. Občanské soudní řízení směřuje (zejména jde-li o nesporné řízení) k odhalení vad vůle, k nimž došlo při soukromoprávních jednáních stran. Soudním rozhodnutím mají být tyto nedostatky odčiněny. Je proto pojmově vyloučeno, aby pro neshodu vůle a projevu byla napadána i platnost procesních úkonů, jejichž prostřednictvím se uskutečňuje vlastní cíl občanského soudního řízení – ochrana práva a oprávněných zájmů účastníků. Jelikož z projevu žalobkyně bylo možné učinit jasný závěr o tom, že žalobkyně mínila vzít žalobu zpět, bylo namísto řízení zastavit. Subjektivní vztah žalobkyně k jejímu procesnímu projevu při tom nemůže hrát roli.

5. Vadné označení procesního úkonu účastníkem

§ 41 odst. 2, § 95 odst. 1 o. s. ř.

Je-li podání žalobce podle svého obsahu (§ 41 odst. 2 o. s. ř.) změnou žaloby, pak tomu, aby soud prvního stupně rozhodl o přípustnosti této změny usnesením vydaným ve smyslu § 95 o. s. ř., nepřekáží, že žalobce tomuto úkonu přisuzuje jiný význam.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2004, sp. zn. 29 Odo 439/2002
SoJ 9/04, s. 696

Z odůvodnění:

Soud prvního stupně zamítl žalobu o zaplacení 200 000 Kč. Zamítavý výrok odůvodnil tím, že za předmět řízení pokládá (v intencích původního znění žaloby) nárok na zaplacení hodnoty know-how. V situaci, kdy zde není žádné smlouvy o převodu know-how, je takový nárok nedůvodný. Žalobkyně sice při jednání žádala, aby jí částka 200 000 Kč byla přiznána z titulu bezdůvodného obohacení, výslovně však uvedla, že nejde o „návrh na změnu žaloby“, byť vychází z odlišných skutkových tvrzení. Odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správně potvrdil.

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně obě výše popsaná rozhodnutí zrušil. Uvedl, že každý úkon posuzuje soud podle jeho obsahu, i když je úkon nesprávně označen (§ 41 odst. 2 o. s. ř.). – Soudy na jedné straně neměly pochyb o tom, že podání žalobkyně je podle svého obsahu změnou žaloby ve smyslu § 95 o. s. ř., na druhé straně však s ním jako se změnou žaloby nenakládaly. Svůj postup odůvodnily tím, že žalobkyně změnu žaloby nenavrhla a k dotazu soudu prvního stupně vyslovila názor, že o změnu žaloby nejde. Takový postup je však v rozporu s dikcí § 41 odst. 2 o. s. ř. Soudy zde totiž vycházely z toho, jak žalobkyně sama hodnotila (označila) svůj procesní úkon a nikoli z toho, jakou vůlí tímto procesním úkonem skutečně projevila. Ani podstatný omyl účastníka mezi tím, co procesním úkonem projevil a tím, co jím projevit chtěl, nemá na procesní úkon a jeho účinnost žádného vlivu.

Jestliže soudy obou stupňů jednaly o původní žalobě, majíce za to, že v situaci, kdy žalobkyně své podání za změnu žaloby nepokládá, pak toto jejich právní posouzení věci neobstojí. Skutečnost, že soud neroz-

hodl o této změně žaloby, by nebyla podstatnou vadou řízení jen tehdy, pokud by žalobkyně od této změny žaloby dodatečně upustila.

Poznámka: Obdobně viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. 29 Odo 649/2001.

6. Zákonné náležitosti žaloby

§ 43 odst. 1, 2, § 79 odst. 1, § 153 odst. 2 o. s. ř.

I. Žaloba musí kromě obecných náležitostí obsahovat jméno, příjmení a bydliště účastníků (obchodní firmu nebo název a sídlo právnické osoby, označení státu a příslušné organizační složky státu, která za stát před soudem vystupuje), popřípadě též jejich zástupců, vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů, jichž se navrhovatel dovolává, a musí být z ní patrné, čeho se navrhovatel domáhá. Ve věcech vyplývajících z obchodních vztahů musí návrh dále obsahovat identifikační číslo právnické osoby, identifikační číslo fyzické osoby, která je podnikatelem, popřípadě další údaje potřebné k identifikaci účastníků řízení.

II. Fyzickou osobu jako účastníka řízení je třeba označit jménem, příjmením a bydlištěm. Je-li to potřebné nebo nutné (např. ten, kdo podává návrh, nezná místo bydliště), je třeba uvést další údaje umožňující odlišení od jiné fyzické osoby a tím přesnou identifikaci účastníka.

III. Rozhodujícími skutečnostmi se rozumí údaje, které jsou zcela nutné k tomu, aby bylo jasné, o čem a na jakém podkladě má soud rozhodnout. Žalobce musí v návrhu uvést takové skutečnosti, jimiž vylíčí skutek (skutkový děj),

na jehož základě uplatňuje svůj nárok, a to v takovém rozsahu, který umožňuje jeho jednoznačnou individualizaci (ne možnost záměny s jiným skutkem).

IV. Žalobní petit, kterým se rozumí údaj o tom, čeho se žalobce domáhá, musí být úplný, určitý a srozumitelný. Vymezení práv a jim odpovídajících povinností v něm obsažené musí být provedeno tak přesně a jednoznačně, aby po jeho převzetí do výroku soudního rozhodnutí mohl být nařízen a proveden výkon rozhodnutí, neboť soud nemůže účastníkům přiznat jiná práva a uložit jim jiné povinnosti než jsou navrhopány, žalobní petit musí svým rozhodnutím zcela vyčerpat a nesmí jej překročit (výjimky z tohoto pravidla jsou uvedeny v ustanovení § 153 odst. 2 o. s. ř.).

V. Vylíčení rozhodujících skutečností pak může mít – zprostředkovaně – původ i v odkazu na listinu, kterou žalobce (co by důkazní materiál) připojí k žalobě a na kterou v textu žaloby výslovně odkáže. Tomu však nemůže odpovídat postup žalobce, dovolává-li se pouze v obecné rovině 115 listin, které k žalobě přiložil.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 1. 2009, sp. zn. 30 Cdo 295/2007
ASPI.JUD144825CZ

Z odůvodnění:

Okresní soud obdržel podání žalobce, označené jako „žaloba na ochranu osobnosti“. Žalobce v tomto podání uvedl, že opakovaně podal Radě města T. stížnost na starostu L. M., který Veřejnému ochránci práv o žalobci napsal nepravdivé údaje, čímž porušil „zákon o ochraně osobnosti“. Dále uvedl informace o tom, jak bylo s touto stížností naloženo a jak dále postupoval. Závěrem žádal soud o zprávu, jak má dále postupovat.

Okresní soud vyzval žalobce, aby své podání ve lhůtě doplnil s tím, že je nutno označit jména, příjmení a bydliště účastníků, vyličit rozhodující skutečnosti, označit důkazy, jichž se žalobce dovolává, a z návrhu musí být patrné, čeho se žalobce domáhá. Žalobce byl poučen o následcích nesplnění výzvy spočívajících v odmítnutí jeho podání.

Na výzvu okresního soudu žalobce sdělil, že před soudem bude vystupovat starosta Města T. L. M., jehož bydliště nezná. Za rozhodující skutečnost uvedl, že L. M. o něm napsal Veřejnému ochránci práv nepravdivé údaje, čímž porušil zákon o ochraně osobnosti. Jako odškodné požadoval 250 000 Kč. Současně odkázal na 115 dokladů, které v příloze doručil soudu s tím, že se v nich promítají „všechny okolnosti rozporů a to i původní od roku 2000“.

Okresní soud podání žalobce odmítl. Konstatoval, že žalobce návrh nedoplnil předepsaným způsobem. Žaloba nemá náležitosti řádně podaného návrhu ve smyslu ustanovení § 79 odst. 1 o. s. ř. Krajský soud rozhodnutí soudu prvního stupně jako věcně správné potvrdil.

Nejvyšší soud usnesení odvolacího i prvoinstančního soudu zrušil s argumentací, která je uvedena v právních větvích tohoto judikátu. V konkrétní rovině přisvědčil žalobci, že nezná-li žalobce místo bydliště žalovaného, nemá mu soud klást k tíži, pokud tyto údaje do žaloby neuvede, pokud z ostatních údajů o žalovaném je zřejmé, kdo na straně žalované vystupuje.

Je však nepochybné, že ostatní náležitosti žaloby podle ustanovení § 79 odst. 1 o. s. ř. jsou i s přihlédnutím k doplňujícímu podání žalobce uvedeny nesprávně (neúplně). Žaloba proto není projednatelná. Ohledně požadavku na vyličení rozhodujících skutečností žalobce neuvedl konkrétní skutkové

tvrzení, kterým měl žalovaný způsobit neoprávněný zásah do jeho osobnostních práv, jakož i údaje o tom, za jakých okolností k takovému tvrzení došlo.

Vyličení rozhodujících skutečností sice může mít původ i v odkazu na listinu, kterou žalobce připojí k žalobě a na kterou v textu žaloby výslovně odkáže. Tomu však nemůže odpovídat postup žalobce, dovolával-li se pouze v obecné rovině 115 listin, které k žalobě přiložil.

Nicméně usnesení, jímž soud prvního stupně vyzval žalobce k doplnění podání, soud formuloval toliko obecně – uvedl pouze citaci ustanovení § 79 odst. 1 o. s. ř. vymezujícího náležitosti žaloby. Neuvedl, v čem spočívají vady podání a jak má žalobce konkrétně podání opravit a doplnit. Tímto nesprávným postupem soud prvního stupně zatížil řízení vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, které odvolací soud nechal bez povšimnutí.

Poznámka: Podobně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2010, sp. zn. 23 Cdo 31/2010.

7. Nedílnost žaloby – náhled Ústavního soudu

**čl. 36 odst. 1 Listiny
§ 5, § 43 odst. 1, § 79 odst. 1 o. s. ř.**

Pro vymezení předmětu řízení (tj. pro závěr, čeho se navrhovatel domáhá a na základě jakých podstatných skutečností) je rozhodující nejen samotné návrhové žádání jako takové, ale posouzení návrhu jako celku. Míru určitosti žalobního petitu i míru určitosti samotných žalobních tvrzení je tedy třeba posuzovat s přihlédnutím k ostatním částem žaloby.

Z odůvodnění:

I když novely občanského soudního řádu z doby po listopadu 1989 svým obsahem i smyslem daly průchod zásadě odpovědnosti účastníka řízení za ochranu jeho práv („každý nechť si střeží svá práva“), neznamená to ještě, že obecné soudy jsou pro tuto zásadu již zcela vyvázány ze své povinnosti poskytnout účastníkům řízení účinnou součinnost tam, kde je toho – z procesního hlediska – k ochraně práva nezbytně zapotřebí. Procesní součinnost musí být poskytnuta v takovém rozsahu, aby ústavní zásady plynoucí především z Listiny základních práv a svobod byly v řízení před ním respektovány.

Nejen výlučně petit sám je pro vymezení řízení rozhodující. Vymežujícími kritérii jsou též takové skutečnosti, jimiž se postihne skutek, na jehož základě je nárok uplatňován (skutkový děj), přičemž jedinou (a nezbytnou) podmínkou je, aby popis skutku byl v návrhu (žalobě) natolik individualizován, že je vyloučena jeho záměna se skutkem jiným. Rozhodujícími skutečnostmi (§ 79 odst. 1, 2 o. s. ř.), které jsou spoluurčujícími kritérii pro vymezení předmětu řízení (po skutkové stránce) jsou též takové údaje, které jsou nezbytné pro úvahu o čem a na jakém podkladě má soud rozhodnout. Pro vymezení předmětu řízení (tj. pro závěr, čeho se navrhovatel domáhá a na základě jakých rozhodujících skutečností) je rozhodující nejen samotné návrhové žádání jako takové, ale posouzení návrhu jako celku.

Právo na soudní (a jinou právní) ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (právo na spravedlivý proces) je výrazem jedné ze stěžejních zá-

sad, na nichž spočívá demokratický právní stát (čl. 1 úst. zák. č. 1/1993 Sb.).

Spor o právo jako typické řízení kontradiktorní předpokládá ovšem přiměřenou součinnost (aktivitu) všech na řízení zúčastněných stran (účastníků řízení). Je-li tato procesní součinnost ztěžována záměrným jednáním jedné z nich, přináleží obecným soudům, aby využitím všech procesních nástrojů, které jsou jim *ex lege* k dispozici, dbaly na to, aby navzdory tomu mohly dospět k meritornímu rozhodnutí. Je proto porušením ústavních principů (zásad spravedlivého procesu), jestliže obecné soudy při výkonu spravedlnosti postupují jinak.

8. Nepřehledná žaloba

§ 43 odst. 1, 2, § 79 odst. 1 o. s. ř.

I. Nepřehlednost žaloby a vymezení žalobního petitu není důvodem pro odmítnutí žaloby.

II. Neurčitost žalobního petitu nelze podle dovolatele dovozovat ani z konkretizace jistiny pomocí odkazu na předchozí body petitu.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2003, sp. zn. 29 Odo 43/2003
ASPI.JUD38543CZ

Z odůvodnění:

Žalobce se domáhal, aby soud žalované uložil povinnost zaplatit žalobci zbývající dlužnou sumu smluvní pokuty z celkové částky 1 150 000 Kč ujednané ve smlouvě, tedy 150 000 Kč. Rovněž žádal úrok z prodlení z této částky. Žalobce se domáhal také zaplacení obvyklého úroku z prodlení počítaného podle občanského zákoníku z částky 1 000 000 přiznaného směnečným platebním rozkazem sp. zn. 3 Sm 13/99,

vydaným Krajským soudem v Ostravě, sníženého vždy o 6 % z této částky přiznané rovněž uvedeným směnečným platebním rozkazem.

Soud prvního stupně postupem podle § 43 odst. 1, 2 o. s. ř. žalobu odmítl. Svě rozhodnutí tím, že žalobní návrh, kterým se žalobce domáhal, aby soud vydal platební rozkaz, kterým uloží žalovanému zaplatit žalobci v žalobním petitu požadované plnění, nesplňuje podmínky ustanovení § 79 o. s. ř. Odvolací soud verdikt soudu prvního stupně potvrdil s tím, že žalobní petit v daném případě není proveden natolik určitě a srozumitelně, aby po jeho převzetí do výroku mohl být na jeho základě nařízen a proveden výkon rozhodnutí. Dále uvedl, že „žádné odkazy na žalobní žádání tak, jak to žalobce učinil, nejsou bez své jednoznačné konkretizace a specifikace jistiny, z níž se žalobce příslušenství domáhá, případné a způsobilé k tomu, aby takto mohl soud v konkrétní věci judikovat.“

Nejvyšší soud k dovolání žalobce usnesení soudů prvního i druhého stupně zrušil. V projednávané věci žalobce v žalobním petitu uvedl částky, jejichž zaplacení se domáhá, tj. jednak zaplacení smluvní pokuty ve výši 150 000 Kč s příslušenstvím, jednak zaplacení úroku z prodlení z částky 1 000 000 Kč s příslušenstvím. Požadované příslušenství smluvní pokuty – úrok z prodlení – vymezil jednak způsobem určení jeho výše (procentem ze základu ve vazbě na jednotlivá období), jednak celkovou částkou za příslušný počet dnů (s výjimkou případů, kdy takto výši příslušenství určit nešlo). Přitom výši základu příslušenství požadované smluvní pokuty pro jednotlivá období neformuloval konkrétní částkou, ale odkazem na příslušný bod žalobního petitu, kterým požadoval zaplacení smluvní pokuty (kde je výše smluvní pokuty jasně uvedena). Z žalobního petitu je tedy jasné patrné, jakého plnění se ža-

lobce domáhá. Skutečnost, že některé údaje jsou uvedeny nadbytečně, popřípadě odkazem na jinou část petitu, způsobuje sice určitou nepřehlednost žalobního návrhu, nikoli však jeho neúplnost, určitost či nesrozumitelnost. Bude na samotném soudu, aby formuloval výrok svého rozhodnutí obvyklým způsobem. Soud prvního stupně i odvolací soud tedy pochybily, když posoudily žalobní návrh jako nepřesný, neúplný, nesrozumitelný a nevykonatelný a v důsledku toho postupovaly podle ustanovení § 43 odst. 2 o. s. ř.

9. Posuzování nároků se samostatným skutkovým základem

§ 43 odst. 1, 2, § 79 odst. 1, § 114, § 153a, § 153b o. s. ř.

Uplatnil-li žalobce v žalobě více práv (nároků) se samostatným skutkovým základem a soud je projednává ve společném řízení, nastává (může nastat) fikce uznání ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. vůči každému z těchto práv (nároků). Tento závěr vyplývá z jejich povahy a principu tzv. objektivní kumulace. Samostatně soud posuzuje i předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání podle ustanovení § 153a odst. 3 o. s. ř.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 25 Cdo 2812/2005
ASPI JUD106290CZ

Z odůvodnění:

Žalobce může v rámci žaloby uplatnit vícero nároků – například požadavek na náhradu škody vyplývající z neoprávněného zadržování zboží žalobce a zároveň i požadavek na zaplacení přeplatku na nájemném, které žalovaná (bývalá pronajímatelka) žalobci odmítla vrátit. I za tako-

vých okolností se však jedná o dva samostatné „nároky“, které je třeba z procesního hlediska posuzovat odděleně. To znamená, že mohou mít různý procesní osud.

Poznámka: Shodně viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, č. j. 21 Cdo 2165/2004.

10. Podstata hlavní intervence

čl. 36 odst. 1 Listiny
§ 91a o. s. ř.

O hlavní intervenci jde tehdy, jestliže na právo nebo na věc, která je předmětem probíhajícího řízení, si činí zcela nebo zčásti nárok třetí osoba, která sice není účastníkem tohoto řízení, avšak domnívá se, že hmotné právo k předmětu tohoto řízení nehovoří pro žádného z účastníků, ale v její prospěch. Současně musí platit, že třetí osoba svůj nárok k předmětu probíhajícího řízení uplatňuje samostatnou žalobou proti všem účastníkům. Nárok hlavního intervenenta může být odvozován pouze z hmotného práva (nikoliv jen procesního) a petit takové žaloby by měl obsahovat také konečné řešení sporné otázky a měl by být stejný vůči všem žalovaným.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2009, sp. zn. II. ÚS 1419/09
ASPI JUD153609CZ

Z odůvodnění:

Včas podanou ústavní stížností stěžovatelka požadovala zrušení rozsudku okresního i potvrzujícího rozsudku krajského soudu, kterým byl zamítnut její návrh ve věci tzv. hlavní intervence (§ 91a o. s. ř.). Sdělila, že u okresního soudu bez její účasti probíhalo řízení podle části páté o. s. ř., jehož předmětem je změna vlastnického práva

a zřízení věcných břemen k nemovitostem, jejichž je spoluvlastníci. Z tohoto důvodu proto uplatnila ve smyslu § 91a o. s. ř. tzv. hlavní intervenci žalobou, v níž se domáhala, aby bylo vysloveno, že žalobce v původním řízení není oprávněn uplatňovat nárok na změnu vlastnického práva a na zřízení věcných břemen k předmětným nemovitostem. Proto je povinen vzít zpět návrh k tomu směřující.

Ústavní soud posoudil stížnost jako nedůvodnou.

Žalobkyně dovozovala svůj nárok uplatněný hlavní intervencí z toho, že na základě darovací smlouvy nabyla vlastnické právo k ideální polovině pozemků, které byly vydány jejímu manželovi z titulu restitučního nároku. Toto rozhodnutí bylo napadeno společností Pragochem, spol. s r. o. Účastníky tohoto řízení byli pouze účastníci původního vydávacího řízení, tedy nikoli stěžovatelka. Okresní soud v Klatovech shledal žalobu stěžovatelky o hlavní intervenci nedůvodnou. Konstatoval, že o hlavní intervenci jde tehdy, jestliže na právo nebo na věc, která je předmětem probíhajícího řízení, si činí zcela nebo z části nárok třetí osoba, která sice není účastníkem tohoto řízení, avšak se domnívá, že hmotné právo k předmětu tohoto řízení nehovoří pro žádného z účastníků, ale v její prospěch. Současně musí platit, že třetí osoba svůj nárok k předmětu probíhajícího řízení uplatňuje samostatnou žalobou proti všem účastníkům. Nadto podotkl, že nárok hlavního intervenenta může být odvozován pouze z hmotného práva (nikoliv jen procesního) a petit takové žaloby by měl obsahovat také konečné řešení sporné otázky a měl by být stejný vůči všem žalovaným. Hlavní intervence nemůže směřovat k tomu, aby třetí osobě bylo odepráno právo podat u soudu žalobu či uloženo, aby tato osoba vzala žalobu zpět. Okresní soud proto dospěl k závěru, že pokud se

stěžovatelka domáhá vydání rozsudku, kterým by bylo určeno, že žalovaný není oprávněn uplatňovat nárok na změnu vlastnického práva a zřízení věcných břemen, pak by takové rozhodnutí bylo v rozporu s právem na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 Listiny, jehož aplikace nemůže být soudem vyloučena.

Odvolací i dovolací soud se s rozhodnutím soudu prvního stupně ztotožnily. Prvostupňový verdikt aproboval i Ústavní soud, neboť dovodil, že obecné soudy postupovaly v souladu s právem. Právo stěžovatelky na spravedlivý proces (čl. 36 Listiny) nebylo dotčeno.

Poznámka: Shodně viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 3. 2009, sp. zn. 28 Cdo 1042/2008.

11. Chybějící plná moc k podání žaloby

§ 28, § 79, § 237 odst. 1 písm. e) o. s. ř.

Fakt, že žalobu podala osoba, která nebyla k takovému návrhu zmocněna žalobcem, ještě neznamená, že nebyl podán návrh na zahájení řízení. Chybějící plná moc advokáta k podání žaloby proto není dovolacím důvodem ve smyslu § 237 odst. 1 písm. e) o. s. ř.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2002, sp. zn. 20 Cdo 1483/2000
ASPI.JUD70639CZ

Z odůvodnění:

Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, který žalovanou zavázal k vyklizení konkrétního bytu. Uzavřel, že žalovaná předmětný byt užívá bez právního důvodu, protože na ni nájem bytu po její zesnulé matce nepřешel.

Rozhodnutí odvolacího soudu napadla žalovaná dovoláním. Namítla mimo jiné, že žalobu podepsala advokátka, která nebyla žalobkyní zmocněna k podání tohoto návrhu ani k zastupování v řízení. Je tedy třeba mít za to, že nebyl podán návrh na zahájení řízení, ačkoli podle zákona ho bylo třeba.

Nejvyšší soud však dovolání jako nepřipustné odmítl. Skutečnost, že nebyl podán návrh na zahájení řízení, je dovolacím důvodem dle § 237 odst. 1 písm. e) o. s. ř. Citované ustanovení postihuje situace, kdy soud věc projednal a meritorně o ní rozhodl, aniž byl podán návrh na zahájení řízení (žaloba), přestože nešlo o žádný z případů, ve kterých mohl řízení zahájit vydáním usnesení (srov. § 79 odst. 1 větu první a třetí, § 81 odst. 1, 3, § 82 odst. 1 o. s. ř.). V takovém případě představuje absence návrhu na zahájení řízení (žaloby) neodstranitelný nedostatek podmínky řízení. Probíhá-li takové řízení, musí je soud v kterémkoli jeho stadiu zastavit.

V projednávaném případě žalobu podala žalobkyně v zastoupení advokátky. Dovolatelka (nesprávně) směřuje neexistenci návrhu na zahájení řízení (žaloby) s případem, kdy návrh (žaloba) podán je, avšak osobou, která k tomu nebyla účastníkem zmocněna. Okolnost, že návrh na zahájení řízení (žalobu) jménem žalobkyně podal někdo, kdo k tomu nebyl řádně zmocněn, nezpůsobuje zmatečnost řízení ve smyslu § 237 odst. 1 písm. e) o. s. ř. Mohlo by jít pouze o jinou vadu řízení ve smyslu § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř., spočívající v nedostatku průkazu plné moci, která však přípustnost dovolání není s to založit.

12. Omezená plná moc a oprávnění disponovat se žalobou

§ 28, 95, 96 o. s. ř.

Plná moc, kterou účastník udělil svému zástupci jen pro určitý procesní úkon (např. pro zastupování při jednom ze soudních jednání), neopravňuje zástupce k dispozici s předmětem řízení, nevyplyvá-li z plné moci (třeba i nevýslovně) něco jiného.

Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27. 6. 1968, sp. zn. 2 Cz 2/68
SbNS 7/69, s. 410

Z odůvodnění:

Při jednáních před okresním soudem zastupovala zájmy žalovaného jeho manželka, a to na základě plné moci podepsané žalovaným. Z této plné moci vyplývá, že žalovaný zmocnil svoji manželku, aby za něho uváděla skutečnosti podstatné pro rozhodování a postup soudu.

Je skutečností, že soud prvního stupně ani odvolací soud si neujasnily, zda manželka žalovaného na základě takového zmocnění byla oprávněna za žalovaného činit jakékoliv procesní úkony. Přitom postupovaly tak, že soudní písemnosti stále zasílaly samotnému žalovanému, nicméně akceptovaly zároveň i veškeré procesní úkony jeho zástupkyně. – Při úvahách o tom, zda je zástupci udělena tzv. procesní plná moc nebo plná moc opravňující jen k určitým procesním úkonům, soud musí vycházet z faktu, že plnou moc udělenou pro celé řízení nelze omezit. Proto zástupce s takovou plnou mocí může jménem účastníka činit veškeré úkony během řízení. Rozsah zmocnění je daný obsahem plné moci. Pokud se vztahuje jen na určitý procesní úkon (například na zastupování při konkrétním jednání), je třeba uzavřít, že

zmocněnec není oprávněn činit během řízení veškeré úkony jménem účastníka, jež zastupuje. V pochybnostech o rozsahu plné moci je možné provést výslech účastníka, případně postupovat podle § 43 o. s. ř.

Poznámka: Obdobně viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 22. 11. 1973, sp. zn. 3 Co 314/72.

13. Chybějící podpis

**§ 40 odst. 3, 4, § 42 odst. 3, 4, 5, § 79 odst. 1, § 205 odst. 1 o. s. ř.
§ 18 odst. 2 zák. č. 300/2008 Sb.,
o elektronických úkonech
a autorizované konverzi dokumentů**

Podpis je podstatnou náležitostí podání, jejíž nedostatek brání v pokračování v řízení ve smyslu § 43 odst. 2 o. s. ř.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 1999, sp. zn. 20 Cdo 298/99
SoJ 2/00, s. 58

Z odůvodnění:

Krajský soud zastavil odvolací řízení, protože žalobce přes výzvu soudu neodstranil vadu podání (odvolání) spočívající v chybějícím podpisu.

Odvolatel napadl verdikt krajského soudu dovoláním, v němž namítl, že podání nemusí být vlastnoručně podepsáno, neboť podpis má omezenou průkazní hodnotu a je spíš jen symbolickým jednáním podepisující se osoby. Požadavek na to, aby podání bylo vlastnoručně podepsáno, může v některých případech porušovat Listinu, protože vytváří nerovné podmínky pro osoby, které se nemohou vlastnoručně podepsat. Soud měl a mohl nařídít ústní jednání za účelem zjištění, zda nepodepsané podání je autentické.

Nejvyšší soud posoudil dovolání jako nedůvodné. Z ustanovení § 205 odst. 1 a § 42 odst. 1 o. s. ř. vyplývá, že podpis je podstatnou náležitostí každého podání, jímž se zahajuje řízení (samozřejmě i odvolání). Zvolil-li si účastník řízení zmocněnce, stačí podpis tohoto zmocněnce. Za procesně nezpůsobilého účastníka podání podepisuje jeho zákonný zástupce. Vždy se však jedná o nenahraditelný projev konkrétní fyzické osoby, která jím stvrzuje, že se ztotožňuje s obsahem podání. Z obsahu spisu je zřejmé, že odvolání oprávněného proti usnesení soudu prvního stupně nebylo opatřeno podpisem. Tuto vadu neodstranil oprávněný ani po výzvě ze strany soudu. Chybějící podpis u podání, jímž se zahajuje řízení, je podstatnou náležitostí podání, která brání v pokračování řízení ve smyslu § 43 odst. 2 o. s. ř. Ústavně zaručené právo domáhat se soudní ochrany tím není nijak dotčeno. Argument, že odvolací soud měl naříditi jednání, aby dotazem na oprávněného zjistil, zda podání je autentické, neobstojí. A to již z toho důvodu, že v daném případě se jednalo o odvolání vůči výroku o náhradě nákladů řízení, o kterém odvolací soud rozhoduje bez jednání.

Poznámka: Je třeba dodat, že dle nynějšího znění § 42 odst. 4 o. s. ř. může být podání, které činí jménem účastníka advokát, „podepsáno“ otiskem podpisového razítka advokáta, jehož vzor byl uložen u soudu, jemuž je podání určeno. Jde-li o elektronické podání, postačí, je-li opatřeno zaručeným nebo uznávaným elektronickým podpisem (§ 42 odst. 5 o. s. ř.). Uskutečnil-li účastník nebo jeho zástupce podání prostřednictvím své datové schránky, rovněž nemusí být jeho podání podepsáno (§ 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů).

14. Odstranění vady podání spočívající v chybějícím podpisu

§ 42 odst. 4, § 43 odst. 1, 2, § 205 odst. 1 o. s. ř.

Nedostatek podpisu lze zhojit i doplněním podání, jestliže je souvislost s dřívějším nepodepsaným podáním nepochybná a jestliže se jím sleduje, aby vada původního podání byla odstraněna.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2002, sp. zn. 20 Cdo 2409/2000
SoJ 5/02, s. 361

Z odůvodnění:

Krajský soud zastavil odvolací řízení s odůvodněním, že podání, jímž se zahajuje řízení (v daném případě odvolání) trpí vadou spočívající v absenci podpisu. Tuto vadu strana žalující navzdory výzvě soudu podle § 43 odst. 1 o. s. ř. neodstranila. Právní zástupkyně žalobkyně sice zaslala podepsané doplnění odvolání, „připojený stejnopis odvolání však podpisem neopatřila“.

K dovolání žalobkyně soud usnesením odvolacího soudu zrušil. Z obsahu spisu zjistil, že odvolání žalobkyně opravdu podepsáno není. Na tuto okolnost žalobkyni upozornil již soud prvního stupně, a to výzvou podle § 43 odst. 1 o. s. ř. Následně zástupkyně žalobkyně předložila soudu jí podepsané podání, označené jako „odstranění vad odvolání“, v němž uvádí, že přikládá dva stejnopisy odvolání ze dne 23. 9. 1997, které opatřila svým podpisem. Ve spise je založena listina obsahující „doplnění odvolání“, v němž u údaje o zástupkyni žalobkyně figuruje její podpis. Odvolací soud své závěry založil na úvaze, že přestože žalobkyně učinila uvedená podání, avšak neopatřila svým podpisem „připojený stejnopis odvolání“, nelze

mít vytýkanou vadu, jež brání v pokračování v řízení, za odstraněnou. Z obsahu spisu však nikterak nevyplývá, že přílohou „doplnění odvolání“ stejnopis původního odvolání skutečně byl.

O tom, že podpis je podstatnou náležitostí podání, jehož nedostatek brání pokračování v řízení ve smyslu § 43 odst. 2 o. s. ř., není důvod pochybovat. Ze žádného ustanovení občanského soudního řádu však nevyplývá, že by odstranění vady podání spočívající v chybějícím podpisu bylo uskutečnitelné pouze dodatečným podepsáním do spisu založeného podání (v tomto případě odvolání) nebo předložením podepsaného stejnopisu původního podání (odvolání). Nedostatek podpisu lze zhojit i podepsáním doplněním odvolání, z něhož je souvislost s dřívějším nepodepsaným podáním nesporná, a jestliže z projevu vůle osoby, která tento úkon činí, je zřejmé, že tímto podáním sleduje právě to, aby vada původního podání byla odstraněna.

15. Neoznačí-li žalobce důkazy k prokázání žalobních tvrzení

§ 36a odst. 1 písm. a), § 42 odst. 4, § 43, § 79 odst. 1, 2, § 101 odst. 1 písm. a), § 229 odst. 1 písm. f), § 242 odst. 3 o. s. ř.

I. Neoznačí-li žalobce v žalobě důkazy, nejde o vadu žaloby, která by bránila pokračování v řízení (§ 43 odst. 2 o. s. ř.).

II. Nejde o vadu žaloby ve smyslu ustanovení § 43 o. s. ř., nepřipojí-li žalobce k žalobě listinné důkazy, jichž se v žalobě dovolává.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2002, sp. zn. 21 Cdo 370/2002
SoJ II/02, s. 847

Z odůvodnění:

V projednávané věci ze žaloby jasné vyplývá, že žalobce se domáhal náhrady škody, kterou mu žalovaný (zaměstnavatel) způsobil porušením hygienických předpisů. Bylo rovněž nepochybné, že invalidní žalobce se domáhá odškodnění ztráty na výdělků ve výši 13 082 Kč měsíčně, a to od 2. 8. 1989. Tvrzení o tom, „od kdy trval pracovní poměr žalobce u žalovaného, jaké bylo jeho pracovní zařazení, k jakému datu a z jakého důvodu byl žalobce převeden na jinou práci, ke kterému datu a jakým způsobem byl jeho pracovní poměr u žalovaného ukončen, jaká je výše přiznaného invalidního důchodu žalobce a jakého průměrného hrubého měsíčního výdělku žalobce dosahoval před vznikem škody“, jsou nepochybně významné pro posouzení věci. Nebyly však potřebné k individualizaci žalobcova nároku, neboť i bez jejich uvedení bylo zřejmé, na základě čeho a v jaké výši žalobce svůj nárok uplatňuje. Nevyličení těchto skutečností přímo v žalobě nemůže vést k odmítnutí žaloby na základě výzvy podle § 43 odst. 2 o. s. ř. Jestliže žalobce tato fakta nedotvrdí, může se však vystavit riziku zamítnutí žaloby.

Označením důkazů v žalobě plní žalobce svoji důkazní povinnost, uloženou mu ustanoveními § 101 odst. 1 písm. b) a § 120 odst. 1 o. s. ř. Neoznačí-li žalobce důkazy v žalobě, nejde o vadu žaloby, která by bránila pokračování v řízení. Důkazní povinnost může žalobce splnit i dodatečně při přípravě jednání, popřípadě při jednání před soudem prvního stupně. Žalobce může označit potřebné důkazy také v rámci přípravy jednání, popřípadě při jednání před soudem prvního stupně. Proto nedostatek žaloby v uvedeném směru nebrání pokračování v řízení. Nepřipojí-li žalobce k žalobě listinné důkazy, jichž se dovolává, nejedná se o vadu žaloby. Žalobce tím porušil svou procesní povinnost, ulože-